УДК 070.19 : 316.75
DOI: https://doi.org/10.33782/2708-4116.2026.5.482

*Maryna Aleksandrova, Anzhelika Semenenko**

CULTURAL PRACTICES OF MEMORY IN CONTEMPORARY SOCIETY IN THE CONTEXT OF THE REPRESENTATION AND TRANSFORMATION OF COLLECTIVE MEMORY

Abstract: The aim of the article is to clarify the nature of the evolution of commemorative approaches in the domestic information field during the War of Independence of Ukraine and to outline ways to harmonize professional journalistic standards with society's requests for ecological commemoration of tragic events.

In preparing the article, a complex of general scientific and special approaches was applied, in particular, systemic and media analysis, structural-functional method, comparative studies, tools of ethical and content reflection to assess digital and documentary formats for preserving collective experience in conditions of existential war and significant shifts in the awareness of identity.

The scientific novelty lies in the introduction of a conceptual distinction between ephemeral digital simulacra of grief and institutionalized forms of long-term memory. The need to introduce the principles of reflexive empathy and the prohibition of shock content is substantiated in order to avoid retraumatization of families in a globalized algorithmic environment.

It is proven that high-quality memorialization requires the rejection of emotional outbursts and sensationalism in favor of systematic support and protection of the privacy of victims. This brings the public discourse of mourning to a qualitatively new level of solidarity and humanity, which is extremely important for a society that crystallizes its own subjectivity in a bloody and long-term war. It is determined that the transition from ephemeral online hysteria to stable institutional practices forms a reliable protective barrier against the destructive impact of information manipulation and organized amnesia.

It is important for the media to create internal ethical codes with a clear ban on the use of destructive visual content, to introduce the rule of preliminary verification of archival photos with the families of the fallen, to reorient news feeds from one-time emotional outbursts to analytical materials and long-term educational projects.

Keywords: ethics of journalism, commemorative practices, cultural memory, mediatization of memory

* *Aleksandrova Maryna* – Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Associate Professor in the Department of Cultural Studies and Museum Studies, Kharkiv State Academy of Culture (Kharkiv, Ukraine); Master's student in the School of Journalism, Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine); ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2722-398X; e-mail: marina.dyadina@gmail.com

Semenenko Anzhelika – PhD, Associate Professor, Associate Professor in the Department of Digital Visual Arts, National Academy of Fine Arts and Architecture (Kyiv, Ukraine); ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3989-2152; e-mail: semlika71@gmail.com

CC BY 4.0

*Марина Александрова, Анжеліка Семененко**

КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ ПАМ'ЯТІ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ В КОНТЕКСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ КОЛЕКТИВНОЇ ПАМ'ЯТІ

Анотація: Мета статті полягає у з'ясуванні характеру еволюції комеморативних підходів у вітчизняному інформаційному полі під час Війни за Незалежність України та окреслити шляхи гармонізації професійних журналістських стандартів із запитами суспільства на екологічне вшанування трагічних подій.

При підготовці статті застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних підходів, зокрема системний і медіатичний аналіз, структурно-функціональний метод, компаративістику, інструменти етичної та контент-рефлексії для оцінки цифрових і документальних форматів збереження колективного досвіду в умовах екзистенційної війни та суттєвих зсувів у усвідомленні ідентичності.

Наукова новизна полягає в упровадженні концептуального розмежування між ефемерними цифровими симулякрами скорботи й інституціоналізованими формами довготривалої пам'яті. Обґрунтовано необхідність запровадження принципів рефлексивної емпатії та заборони шок-контенту задля уникнення ретравматизації родин у глобалізованому алгоритмічному середовищі.

Доведено, що якісна меморіалізація потребує відмови від емоційного надриву та сенсаційності на користь системного супроводу і захисту приватності постраждалих. Це виводить суспільний дискурс жалоби на якісно новий рівень солідарності та гуманності, що вкрай важливо для суспільства, яке у кривавій й довготривалій війні викристалізовує власну суб'єктність. Визначено, що перехід від ефемерних онлайн-істерик до стійких інституційних практик формує надійний захисний бар'єр проти руйнівного впливу інформаційних маніпуляцій та організованої амнезії.

Медіа важливо створювати внутрішні етичні кодекси із чіткою забороною на використання деструктивного візуального контенту, запроваджувати правило попередньої верифікації архівних світлин із родинами полеглих, переорієнтувати стрічки новин з одномоментних емоційних спалахів на аналітичні матеріали й довготривалі освітні проєкти.

Ключові слова: етика журналістики, комеморативні практики, культурна пам'ять, медіатизація пам'яті

* *Александрова Марина Вячеславівна* – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології та музеєзнавства, Харківська державна академія культури (Харків, Україна); магістрантка факультету журналістики, Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна);
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-2722-398X; e-mail: marina.dyadina@gmail.com
Семененко Анжеліка Андріївна – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри цифрового візуального мистецтва, Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (Київ, Україна);
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3989-2152; e-mail: semlika71@gmail.com

CC BY 4.0

Вступ. Культурна пам'ять суспільства значною мірою впливає на формування національної ідентичності та збереження історичного досвіду суспільства. Вона охоплює спільні уявлення про минуле, передані через усні, письмові, аудіовізуальні та художні форми. В умовах сучасної України, з урахуванням її культурних особливостей і, зокрема, історичних травм та викликів війни, форми репрезентації колективної пам'яті набувають нового значення і проявляється у нових форматах та сенсах[1].

У цьому процесі в сучасному світі особливу роль посідають медіа, які часто виконують функцію посередника між історичною подією та її інтерпретацією в публічному просторі. Трансформація журналістики з інформування про події на одну із платформ пам'яттєвої діяльності визначає, яким чином факти та їх інтерпретація перетворюються на стратегічний ресурс нації; історичний досвід стає дискурсом, доступним для осмислення наступними поколіннями. Протягом 20 ст. впровадження та поширення аудіовізуальних засобів значно вплинули на загальноприйняті стандарти контролю спогадів. Передусім, зросла кількість і різноманітність джерел інформації про минуле.

Крім цього, змінилося уявлення про соціально-культурну репродукцію. Власні спогади або знання про події, отримані завдяки історичним дослідженням, поступаються місцем яскравішим і виразнішим образам, які створює художня література чи кінематограф[2]. А з появою та поширенням інтернету та можливостями ШІ форми та методи ретрансляції культурної пам'яті отримали низку нових можливостей та інструментарію.

Будь-яка спроба зазирнути за «завісу часу» в принципі утопічна. Повернутися в минуле неможливо. Якийсь умовний його відрізок можна лише змоделювати. Від того, хто і з якою метою здійснює цю операцію, залежить не лише вигляд моделі, але й її суспільний резонанс. Експериментально перевірити відповідність зображення оригіналові ніхто не може, адже останній пішов у небуття. Звідси популярною стає інтерпретація, за якою завжди ховається суб'єкт, той, хто пропонує й розтлумачує смисли, висуває гіпотези[3]. Тому роль медіа у формуванні та просуванні культурних практик пам'яті виходить далеко за межі пасивного ретранслятора, перетворюючись на результативний засіб конструювання соціальної реальності. Сучасні медіаплатформи не просто фіксують події. Вони часто активізують колективне переживання минулого, надаючи йому нових емоційних та смислових відтінків.

Прикладом цього є документальні онлайн-проєкти та мультимедійні спецпроєкти українських і міжнародних медіа, такі як інтерактивні архіви свідчень очевидців війни, віртуальні музеї зруйнованої культурної спадщини чи VR-реконструкції подій. За їх допомогою користувачі можуть доторкнутися до історії та відчути особисту причетність до неї. Такий партисипативний момент є вкрай значимим задля відчуття причетності й резонування з тим, що вже стало культурною пам'яттю. Наприклад, програма «Пам'ять світу» ЮНЕСКО покликана сприяти збереженню світової документальної спадщини,

[1] *Борук В.* Візуалізація колективної пам'яті в сучасному українському мистецтві. *Культурно-цивілізаційна проблематика у дослідженнях молодих науковців.* Збірка наукових статей та тез наукових повідомлень за матеріалами наукового круглого столу Інституту культурології НАМ України та кафедри культурології НаУКМА (Київ, 17 квітня 2025 р.). Київ: ІК НАМ України, 2025. С. 7.

[2] *Коник А.* «Історична пам'ять» та «політика пам'яті» в епоху медіакультури. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика.* 2009. Вип. 32. С. 159.

[3] *Нагорна Л.* Культура історичної пам'яті. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / За заг. ред. *Ю. Шаповала*. Київ: ІПІЕНД, 2013. С. 12.

CC BY 4.0

особливо в регіонах, що зазнали впливу конфліктів і стихійних лих, та забезпечити глобальний доступ до документальної спадщини й підвищити обізнаність суспільства про її важливість на міжнародному рівні[4].

Іншим прикладом є цифрові кампанії у соціальних мережах, на кшталт флешмобів, хештегів пам'яті чи архівних ботів, де кожен учасник стає співтворцем загальнонаціонального наративу, долучаючись до збереження родинної та локальної пам'яті[5]. Окрім того, алгоритми соціальних платформ та інструменти ШІ формують нові візуальні та смислові коди, які часом витісняють традиційні академічні інтерпретації історії. Зокрема, йдеться про взаємодію між ШІ і соціальною пам'яттю, оскільки всі сучасні процеси запам'ятовування та забування відбуваються на тлі технологічного зсуву. У цьому контексті Україна виступає унікальним простором, де світові тенденції розвиваються разом із суспільним запитом на збереження національної пам'яті, що стало особливо актуальним у зв'язку з тривалою війною[6].

Вищезазначене актуалізує потребу наукового осмислення того, яким чином медіатизована пам'ять впливає на ціннісні орієнтири сучасного соціуму. У часи масової цифровізації, коли медіапростір стає впливовим майданчиком для конкуренції історичних наративів, дослідження способів репрезентації пам'яті крізь призму сучасних медіапрактик стає не лише науковою необхідністю, а й важелем захисту інформаційного суверенітету та утвердження національної самобутності в умовах глобальних інформаційних викликів.

Метою статті є аналіз трансформації сучасних культурних практик пам'яті в українському медіапросторі в умовах війни, виявлення ефективних форм репрезентації історичного досвіду та визначення професійно-етичних стандартів висвітлення трагічних подій задля запобігання ретравматизації суспільства.

Огляд літератури щодо культурних практик пам'яті в українському соціумі демонструє стрімку еволюцію від теоретичних студій ідентичності до аналізу медіатизації травматичного досвіду війни та форм і методів його комеморації та створення й етичного функціонування місць пам'яті. Теоретичні та методологічні основи проблематики у вітчизняній гуманітаристиці закладені Г. Боднар[7], Р. Голиком[8], А. Киридон[9], І. Ковальською-Павелко[10], Л. Нагорною[11].

---

[4] Memory of the World. *UNESCO*. URL: https://www.unesco.org/en/memory-world?hub=80162

[5] *Гудзенко О., Кімлик Р.* Онлайн-активізм у процесах самоорганізації українців в умовах воєнного стану. *Габітус.* 2025. Вип. 78, Т. 2. С. 9-14. DOI: https://doi.org/10.32782/hbts.78.2.1

[6] *Прохватілова О.* «Глобальне село 2.0»: соціальна пам'ять в епоху штучного інтелекту. *Габітус.* 2025. Вип. 79, Т. 1. С. 32. DOI: https://doi.org/10.32782/hbts.79.1.5

[7] *Боднар Г.* Від «колективної пам'яті» до «пам'яті груп» та постпам'яті: до питання розвитку і сучасних викликів у студіях пам'яті. *Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*, 2020. № 13. С. 257-288. DOI: https://10.33402/up.2020-13-257-288

[8] *Голик Н.* Пам'ять культури на роздоріжжях науки: проблеми теорії. *Україна модерна. Міжнародний інтелектуальний часопис.* 2017. 14 серпня. URL: https://uamoderna.com/demontazh-pamyati/holyk-collective-memory/

[9] *Киридон А.* Політика пам'яті в Україні (1991-2015 рр.). *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2015. Вип. 15. С. 244-250.

[10] *Ковальська-Павелко І.* Історична і соціальна пам'ять: спільне та особливе. *Проблеми політичної історії України.* 2018. № 13. С. 280-289.

[11] *Нагорна Л.* Історична культура: концепт, інформаційний ресурс, рефлексивний потенціал. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 382 с.

CC BY 4.0

У колективній монографії «Культура пам'яті сучасного українського суспільства: трансформація, декомунізація, європеїзація» розглядаються трансформації культури пам'яті українського суспільства за понад тридцятилітній посткомуністичний період. Автори досліджують зміни у символічному просторі, історичній пам'яті та комеморативних практиках на основі концептуальної моделі, розробленої О. Гриценком. Методологічною основою праці стали сучасні підходи європейських студій пам'яті та культурних досліджень, зокрема праці Я. і А. Ассман, М. Гальбвакса і П. Нора[12]. У статті Я. Яблонського йдеться про використання концепту «місць пам'яті» як аналітичної категорії у соціології простору. Це, на думку автора, відкриває нові перспективи для дослідження трансформацій українського міського середовища під впливом війни, процесів декомунізації та дерусифікації[13]. Складовими політики пам'яті є культурні коди. Вони є комплексом універсальних і загальновизнаних значень, які структурують і визначають особливості інтерпретації соціального світу. Культурним кодам у промовах В. Зеленського присвятив свою розвідку О. Довганик[14].

Цифровим технологіям та ШІ наразі надають важливої ролі у форматах збереження культурної спадщини та трансформації сучасних комеморативних практик. Та це водночас породжує й етичні, правові й безпекові виклики через ризики маніпуляцій чи спотворення історичних фактів. Ефективне використання таких інструментів для захисту пам'яті суспільства потребує дотримання принципів прозорості, підзвітності та прав людини задля забезпечення автентичності культурних репрезентацій. Окреслені аспекти вивчала Н. Головач[15]. Про специфіку віртуальних технологій, зокрема, і як формату репрезентації культурних мнемонічних практик йдеться й у статті О. Прохватілової[16]. М. Сарапій наголошує: цифровий поворот призвів до трансформації від наративної моделі пам'яті до логіки бази даних, де архів виконує роль динамічної системи циркуляції, перезапису та реконфігурації інформації. Алгоритмічні механізми платформізації створюють нову структуру сприйняття минулого, функціонуючи як своєрідні контролери пам'яті. Вони впливають на процеси актуалізації та маргіналізації історичних подій, породжують ефекти фільтрів-бульбашок і можуть як сприяти консолідації, так і викликати поляризацію в суспільстві[17].

Н. Кривда та С. Сторожук ведуть мову про можливості інформаційних та

[12] Культура пам'яті сучасного українського суспільства: трансформація, декомунізація, європеїзація / *Гриценко О., Гончаренко Н., Кузнєцова І.* та ін. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2020. 352 с.

[13] *Яблонський Я.* Місця пам'яті як аналітична категорія соціології простору: застосування в українському контексті. *Габітус.* 2025. Вип. 76. С. 69-79. DOI: https://doi.org/10.32782/hbts.76.10

[14] *Довганик О.* Специфіка розуміння політики пам'яті крізь призму культурних кодів у промовах В. Зеленського в 2022-2023 роках. *Культура пам'яті. Гендерні рецепції. Локальні історії.* Збірник наукових статей та тез наукових повідомлень за матеріалами наукових круглих столів: «Жінка в українській народній культурі: від Богині в трипільських орнаментах до образів жінки-захисниці Батьківщини», 30.11.2023; «Трансформація культури пам'яті за кризових умов та практики її збереження», 01.12.2023 (співорганізатор – кафедра культурології НаУКМА). Київ: ІК НАМ України, 2023. С. 87-91.

[15] *Головач Н.* Штучний інтелект і цифрові технології в збереженні культурної спадщини: можливості та ризики. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2026. № 1. С. 83-89. DOI: https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2026.356339

[16] *Прохватілова О.* «Глобальне село 2.0»... С. 32.

[17] *Сарапій М.* Масова культура як фактор формування колективної історичної пам'яті. *Наукові записки інституту журналістики.* 2026. Т. 88, № 1. С. 208-219. DOI: https://doi.org/10.17721/2522-1272.2026.88.17

CC BY 4.0

комунікаційних технологій як для особистості, так і для суспільства загалом. Науковці не безпідставно застерігають про загрозливі тенденції таких процесів. У контексті нашої статті є важливим акцент організованій амнезії, яка проявляється в розмиванні межі між пам'яттю та забуттям під впливом інформаційного тиску медіа. Медійні потоки часто націлені на створення колективних уявлень, пов'язаних із виробництвом і споживанням. У результаті великий обсяг контрольованої та малозначущої інформації витісняє суспільно важливі колективні спогади на периферію життя. Це призводить до ситуації, коли людина живе в рутинному сьогоденні, що, як вказується у дослідженні, істотно ускладнює індивідуальну та колективну ідентифікацію[18].

Комеморативні практики в журналістикознавстві можуть охоплювати публікації у як традиційних, так і нових медіа, присвячені подіям, пам'ятним датам, героям і героїням Війни за Незалежність України. Ці практики можуть реалізовуватися на різних рівнях, включаючи державний, місцевий уряд або приватні ініціативи. В українських медіа основними тенденціями використання комеморативних практик є акцент на емоціях, символах та архетипах, про що пише у своєму дослідженні Я. Яненко[19]. Роботи, присвячені цифровим культурним практикам та підходам, підкреслюють проблему деконтекстуалізації пам'яті та виклики, які ставить перед професійною журналістикою епоха постправди.

Теоретико-методологічні засади та роль масової культури у формуванні пам'яті. Для належного збереження власної історії, людські спільноти, особливо суспільні еліти, створювали послідовні описи історичних подій. Вони виховували в своїх громадянах емоційне ставлення до цих подій, відображаючи їх в архітектурі, мистецтві, літературі. Крім того, постійно нагадували про важливість цих подій через урочисті публічні церемонії, святкування та політичні промови своїх лідерів. Відмінності між індивідуальною пам'яттю людини та колективною пам'яттю спільноти дозволяють людям не лише згадувати історичні події, свідками яких не були ні вони, ні їхні пращури, але й щиро змінювати свої спогади під впливом зовнішньої інформації та власних роздумів. Протягом останніх десятиліть спостерігається розвиток міждисциплінарної методології досліджень суспільної політики пам'яті. Це супроводжується критичним аналізом проблемних аспектів, які пов'язані з використанням основних понять, типологій та теоретичних моделей, таких як історична пам'ять, культурна пам'ять та процес політики пам'яті[20]. У межах масової культури як медіатизованого середовища відбувається формування та емоційна інтерпретація історичного минулого. Цей процес поєднує раціональні аспекти у вигляді фактичних знань з емоційними та символічними рівнями осмислення, що реалізується через використання знайомих образів, повторення наративів і ритуалів пам'яті.

Формування колективної історичної пам'яті у масовому культурному середовищі втілюється через різні форми наративності, такі як журналістика, кінематографія та

[18] *Кривда Н., Сторожук С.* Вплив медіа на колективну пам'ять. *Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія.* 2020. Вип. 8 (1). С. 90-99. DOI: https://doi.org/10.31548/hspedagog2020.01.090

[19] *Яненко Я.* Комеморативні практики в дискурсі журналістикознавства. *Образ.* 2025. № 2 (48). С. 21-29. DOI: https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.2(48)-21-29

[20] *Грищенко О.* Вступ: теоретичні засади дослідження і концептуальна модель культури пам'яті. *Культура пам'яті сучасного українського суспільства: трансформація, декомунізація, європеїзація.* / *Грищенко О., Гончаренко Н., Кузнєцова І.* та ін. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2020. С. 11-26.

CC BY 4.0

література, а також через символізм, що створює впізнавані візуальні та семантичні коди. Це включає спрощення складних історичних подій, таких як короткі відео в соціальних мережах, ритуалізацію і вірусне поширення контенту. У масовій культурі медіа в широкому сенсі виступають ключовим суб'єктом пам'яті, виконуючи роль сховища та місця, де відбуваються ритуали пам'яті. Вони також є своєрідним медіумом колективної історичної пам'яті, сприяючи емпатійному та емоційному зв'язку між різними поколіннями[21].

Державна політика національної пам'яті: вектори та законодавчі рамки. Як наголосив у одному зі своїх інтерв'ю Антон Дробович, «суспільство [після 2014 р. – *Авт.*] стало більше залучатися до цих процесів [політики пам'яті – *Авт.*], тема почала ширше обговорюватися. І тут на сцену вийшли реалії війни: гроби з фронту, що значно змінило ситуацію. Одними з перших, хто відчув серйозність цієї частини, були кримчани, донеччани та луганчани. Це показало, що національна пам'ять і політика пам'яті є не менш важливими, ніж економіка чи безпека. Виявилося, що росіяни насамперед беруться саме за «софтові» речі: освіту, мову освіти, культуру, музеї, зміст. І починає складатися синергія. Органи влади, громадські організації, академічні інституції, і ті люди, які першими відчули, до чого все це веде, почали мобілізуватися, створювати меморіали, зосереджуватися на збереженні пам'яті про Революцію Гідності тощо. Лише після 2022 року відбулося глибше усвідомлення, але навіть зараз державна машина працює з певними затримками»[22].

При цьому держава є головним архітектором і актором політики пам'яті в Україні. Як визначено у Законі України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу», державна політика національної пам'яті українського народу, є напрямком державної політики, який покликаний створити правові, організаційні та економічні умови і гарантії для відновлення та збереження національної пам'яті українського народу, а також дослідження і популяризації історії України. Поміж іншого, «політика національної пам'яті є складовою основ національної безпеки України, важливим чинником формування суспільного імунітету проти порушень прав людини»[23], що ще раз підтверджує її важливість як складової й національної безпеки.

Державна політика національної пам'яті охоплює такі основні вектори: проведення комплексних заходів для увічнення пам'яті видатних історичних осіб і подій в історії українського народу; планування, організація та реалізація комеморативних заходів; визначення та святкування державних і інших свят, пам'ятних днів і історичних дат; забезпечення пошуку, реєстрації, облаштування, збереження і утримання місць поховання жертв злочинів проти українського народу, учасників воєн і тих, хто захищав незалежність і територіальну цілісність України, зокрема у Війні за Незалежність України; популяризація

[21] *Сарапій М.* Медіатизація історичної пам'яті в цифрову епоху. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2026. Т. 37 (76), № 2. Ч. 2. С. 209. DOI: https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.2.2/33

[22] *Ємченко Н.* Антон Дробович: «Пам'ять – це поле для справедливості». Публічне інтерв'ю з головою Інституту національної пам'яті Антоном Дробовичем у рамках виставки ГОЛОСИ Музею «Голоси Мирних» Фонду Ріната Ахметова. *Історична правда*. 2024. 26 вересня. URL: https://www.istpravda.com.ua/articles/2024/09/26/164330/

[23] Закон України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу». Документ 4579-IX. Редакція від 08.03.2026. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4579-20#Text

CC BY 4.0

історії України через створення інформаційних, культурних, освітніх і туристичних продуктів для відновлення та збереження національної пам'яті; організація всебічного дослідження історії українського державотворення, етапів боротьби за відновлення державності та розповсюдження відповідної інформації як в Україні, так і за її межами; сприяння вивченню історії України у всіх рівнях закладів освіти; підтримка зберігання, накопичення, реставрації та доступу до архівних документів, зокрема архівної інформації репресивних органів; організація запису та збереження усноісторичних свідчень; встановлення міжнародного співробітництва у сфері національної пам'яті; реабілітація та відновлення честі жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 рр.; сприяння створенню музеїв, експозицій та історико-культурних заповідників; реалізація інших напрямів, передбачених законодавством України у сфері національної пам'яті[24].

Медіатизація меморіальних практик та «Правила мовлення у дні пам'яті». За умов, коли планування та реалізація комеморативних заходів визначено одним із векторів державної політики національної пам'яті, особливої актуальності набуває перегляд підходів до їх медіатизації. Традиційні форми вшанування пам'яті потребують адаптації до сучасних цифрових реалій та інформаційних викликів, що зумовлює запровадження оновлених правил і стандартів для вітчизняних медіа щодо форматів мовлення під час вшанування значимих для держави і суспільства меморіальних дат.

Зупинимося більш предметно на «Правилах мовлення у дні пам'яті для лінійних аудіовізуальних медіа». Вони набули чинності 6 липня 2026 р.[25] У «Правилах...» відображені стандарти медіарегулювання та етичні рамки трансляції у дні жалоби і вшанування пам'яті, що є важливою складовою сучасних культурних практик пам'яті в Україні.

Однією із важливих консолідуючих меморіальних практик є хвилина мовчання. В Україні вона набула особливого сенсу як частина вшанування пам'яті про людей, що віддали своє життя, захищаючи Україну від збройної агресії РФ. Проєкт церемонії хвилини мовчання був розроблений Українським інститутом національної пам'яті спільно з ГО «Вшануй» за участі Центру прав людини та меморіалізації війни Київської школи економіки. Він враховує результати громадських обговорень від 29 листопада до 15 грудня 2024 р., та думки, висловлені під час серії круглих столів за участю Комітету Верховної Ради України з гуманітарної та інформаційної політики. Хвилина мовчання є щоденним актом вдячності, шани та пам'яті. Ця символічна дія, відкрита для всіх людей, покликана зберігати пам'ять про Війну за Незалежність України[26].

Ще однією формою інституціоналізації культури пам'яті в медіапросторі є офіційні регуляторні стандарти. Відповідно до «Правил...», процес репрезентації пам'яті набуває регламентованих форм Він охоплює ритуали вшанування (вербальні, візуальні) та загальну стратегію ефірного мовлення. Зокрема, як вже було зазначено вище, прописаний такий

[24] Закон України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу». Документ 4579-IX. Редакція від 08.03.2026. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4579-20#Text

[25] Для лінійних аудіовізуальних медіа набули чинності оновлені Правила мовлення у дні пам'яті. *Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.* 20 липня 2026. URL: https://webportal.nrada.gov.ua/dlya-linijnyh-audiovizualnyh-media-nabuly-chynnosti-onovleni-pravyla-movlennya-u-dni-pam-yati/

[26] Проєкт церемоніалу хвилини мовчання. *Український інститут національної пам'яті.* 11 лютого 2025. URL: https://uinp.gov.ua/memorializaciya/proyekt-ceremonialu-hvylyny-movchannya

CC BY 4.0

емоційно забарвлений ритуал вшанування та його медійна візуалізація як хвилина мовчання. Щодо інформаційного супроводу, то перед або під хвилиною мовчання, або безпосередньо під час неї за допомогою титру, медіа зобов'язані офіційно повідомити про привід відзначення пам'ятної дати, використовуючи офіційну назву згідно з нормативно-правовим актом. Прописане й візуально-акустичне оформлення. Хвилина мовчання супроводжується статичною або динамічною повноекранною заставкою. Можливий звуковий сигнал – це метроном. Можна транслювати й у повній тиші.

Охоплено «Правилами...» й символічну репрезентації низки державних меморіальних дат.

У проміжку з 06:00 до 24:00 у визначені дні пам'яті ефірне поле лінійних аудіовізуальних медіа маркується спеціальними стилізованими зображеннями:

- 27 січня (День пам'яті жертв Голокосту): менора;
- 8 травня (День пам'яті та перемоги над нацизмом): квітка маку;
- 29 серпня (День пам'яті захисників України): квітка соняшника;
- четверта субота листопада (День пам'яті жертв Голодоморів-геноцидів): свічка пам'яті.

Для дитячих, музичних форматів та каналів для дорослої аудиторії розміщення таких плашок чи зображень не є обов'язковим. Своєю чергою, релігійні медіа в день пам'яті жертв Голокосту замість менори можуть демонструвати плашку з інформаційним повідомленням.

Регламентовані «Правилами...» й регулярність інформування та робота з новинами; етичні та правові норми та форс-мажорні обставини[27].

Документалістика як інтелектуальне осмислення війни та пошук нових сенсів. Сьогодні обговорення пам'яті в публічному просторі викликає в медіа особливу увагу. Журналісти та фахівці в галузі комунікацій щодня стикаються з викликами: як правильно писати про загиблих, як висвітлювати хвилини мовчання та меморіальні заходи, як уникати травмування родин і аудиторії, при цьому зберігаючи професійну точність[28].

Усвідомлення етичних меж висвітлення трагедій – лише перший крок до глибшої трансформації меморіальної культури в Україні. Сучасне суспільство потребує не просто фіксації болю. Йдеться про його інтелектуальне осмислення, пошук витоків катастрофи та формування нових сенсів, які стають основою оновленої національної ідентичності.

Влучною ілюстрацією окреслених морально-етичних проблем медійних меморіальних практик, є, на наш погляд, слова журналістки та телеведучої Мирослави Барчук: «Я вже казала про інтерпретацію того, що з нами відбувається. Я впевнена, що це потрібно фіксувати. Велика війна просто на очах міняє уявлення про спільне «ми», катастрофа змушує переосмислювати національну пам'ять, народжує нові наративи й

[27] Правила мовлення в дні пам'яті для лінійних аудіовізуальних медіа. Затверджено рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення 21.08.2025, № 1692 (у редакції рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення 25.06.2026, № 1665*). Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.* 20 липня 2026. URL: https://webportal.nrada.gov.ua/wp-content/uploads/2026/06/R-2026-01665-D.pdf

[28] 23 червня – вебінар «Говоримо про пам'ять відповідально: як медіа висвітлювати меморіальні практики». *Детектор медіа*. 2026. 9 червня. URL: https://detector.media/infospace/article/250370/2026-06-09-23-chervnya-vebinar-govorymo-pro-pamyat-vidpovidalno-yak-media-vysvitlyuvaty-memorialni-praktyky/

CC BY 4.0

новий канон героїв, викристалізовує нову ідентичність»[29]. Окрім того, М. Барчук є авторкою документального циклу «Остання війна». У шести фільмах-епізодах українські та західні історики, філософи, письменники, політичні діячі проводять дослідження, зосереджене на тривалості російсько-української війни, пошуках її витоків і визначенні цілей, заради яких вона ведеться. Кожен фільм являє собою самостійну дискусію, в якій війна постає як багатогранне явище, яке розкривається з різних кутів зору.

Як згадує М. Барчук, літом 2022 р. з продюсером «Суспільного» Володимиром Ладижцем, вони розпочали свій проєкт документальних фільмів про війну. Вони прагнули розглянути тему з різних перспектив: за що ведеться війна, хто воює проти нас і з яких причин; як виник російський фашизм та чому Захід виявився настільки сліпим, що не побачив загрози; які помилки ми допустили за останні 30 років і в чому полягає наша відповідальність за створення російської імперії, цього франкенштейнського монстра. Влітку 2022 р., вже було очевидно, на думку журналістки, що ми переживаємо події такої інтенсивності та історичного значення, що часом не встигаємо їх осмислювати. Але це вкрай необхідно. Тому власне й розпочали зйомки «Останньої війни», адже хотіли зрозуміти те, що відбувається, й задокументувати ці події: «Цей фільм робили разом із режисерами Михайлом Крупієвським і Юрієм Беденком. Блискуча ідея поїхати з західними інтелектуалами на прифронтові території виникла у Михайла. Разом із західними авторами ми пережили різне: були за кілька кілометрів від позицій росіян; показували масові поховання в Ізюмському лісі та могилу Володі Вакуленка; потрапляли під обстріл на Північній Салтівці; відвідували людей на Карантинному острові біля Херсона; слухали у бомбосховищах концерти херсонських дітей. Це справляло на людей глибоке враження, французький журналіст Ульріх Хугвельде у Херсоні не стримував сліз, ми зняли це»[30]. Згідно з даними дослідницької компанії Nielsen, три епізоди документального циклу «Остання війна» переглянули 2,254 млн. глядачів каналів «Суспільного» та в межах марафону «Єдині новини #UAразом». На ютуб-каналі «Першого каналу» всі епізоди цього циклу зібрали загалом 1,77 млн. переглядів. Аналітична служба «Суспільного» повідомила про такі результати: у період з 2023 по 2025 рр. усі серії «Останньої війни» на телебаченні, включаючи телеканали Суспільного мовлення, телемарафон та «Еспресо TV», набрали 9 363 244 перегляди серед аудиторії віком від 4 років у містах із населенням понад 50 тис. Загальна кількість переглядів усіх серій на YouTube склала 1 963 472, при цьому не враховуючи завершальну серію, яка щойно стала доступною в мережі у 2025 р.[31].

Професійна етика медіа: перехід від сенсаційності до екологічної фіксації скорботи. Документалістика та осмислення війни задають важливий стратегічний вектор для колективної пам'яті. Проте на щоденному практичному рівні медійникам доводиться стикатися з болючими викликами оперативного висвітлення трагедій. І тут на перший план виходять питання професійної етики, пошуку балансу між необхідністю фіксувати жорстоку реальність і недопущенням травматизації як самих постраждалих, так і

[29] *Наумова О.* Мирослава Барчук: Велика війна змушує переосмислювати національну пам'ять, народжує нові наративи й новий канон героїв. *ДМ Суспільного*. 2025. 4 вересня. URL: https://stv.detector.media/spilnota/read/9023/2025-09-04-myroslava-barchuk-velyka-viyna-zmushuie-pereosmyslyuvaty-natsionalnu-pamyat-narodzhuie-novi-naratyvy-y-novyy-kanon-geroiv/

[30] Ibidem.

[31] Ibidem.

CC BY 4.0

суспільства загалом. Як зазначають медійниці Христина Коціра та Тетяна Трощинська, робота з пам'яттю вимагає від журналістів і громадян особливої делікатності та відмови від маніпулятивних емоційних ефектів. За словами Х. Коціри, для кожного трагічного випадку медійники шукають індивідуальний підхід. При цьому є чіткі етичні межі: заборонено вести стріми з похоронів, знімати тіла у трунах чи спекулювати на емоціях згорьованих родичів за допомогою заангажованого відео супроводу. Наприклад, після трагедії родини Базилевичів у Львові редакція «Суспільного Культура» відмовилася від деяких візуальних ефектів, зокрема, залишати живих людей на фото кольоровими, а загиблих робити чорно-білими[32]. Тобто, ми спостерігаємо важливу трансформацію медійного дискурсу в умовах сучасних криз і війни, перехід від сенсаційного до етичного формату меморіалізації. Змінюється етика репрезентації трагедії. Медіа перестають бути інструментом травматизації і стають простором для екологічної фіксації скорботи.

Окрему проблемну зону становить практика тиражування візуального контенту, фото- та відеоматеріалів, що фіксує моменти поранення чи загибелі осіб. Як наслідок дії пошукових алгоритмів, що позбавлені етичних категорій та емпатії, запит за прізвищем загиблого військовослужбовця незмінно актуалізує стоп кадри останніх секунд його життя, зображення страти чи тіла. Подібні репрезентації завдають довготривалої ретравматизації близьким. З огляду на це, екологічним стандартом медійної репрезентації має стати відмова від використання шок-контенту на користь прижиттєвих світлин, наданих родиною для гідного увіковічення пам'яті, або інших нейтральних зображень. Попри трудомісткість і ресурсні витрати на пошук такого контенту, зазначений підхід є по-справжньому етичним щодо родичів загиблих, відповідаючи принципу рефлексивної емпатії[33].

Подолання кризи симулякрів пам'яті: від ефемерних емоцій до системної підтримки. Якщо вести мову про трансформацію культурних практик пам'яті, то сучасне суспільство вчиться переживати масову смерть без експлуатації чужого горя. Універсальні етичні табу формують нову культуру жалоби, де фокус зміщується з шоу та емоційного надриву на повагу до приватності та гідності потерпілих. Колективна пам'ять вже може розглядатися як відповідальність і саморегуляція медіапростору. А це виводить культуру пам'яті на якісно новий рівень чутливості та усвідомленості[34]. Кожна загибель відгукується в суспільстві болем, який часто переростає в емоційну «моральну паніку»: соцмережі рясніють співчуттям. Проте вже наступного дня, під напливом нової інформації, імена загиблих часто забуваються. Справжня пам'ять не одноденна істерика чи спалах емоцій, а системна підтримка родин та тривале вшанування, про що говорить Т. Трощинська. У той час як журналісти завдяки внутрішнім дискусіям успішно виробляють професійні етичні стандарти, від звичайних громадян не можна вимагати дотримання медійних норм. Проте кожен може розвивати емпатію та пам'ятати головне правило: за кожною трагедією стоять живі люди та близькі, яким доведеться з цим болем жити. Замість емоційного викиду чи

[32] *Котубей-Геруцька О.* Пам'ять і чутливість у медіа: медійники про межу між інформуванням і сенсацією та емпатію без травматизації. *Суспільне Культура*. 2024. 9 грудня. URL: https://suspilne.media/culture/887531-pamat-i-cutlivist-u-media-medijniki-pro-mezu-miz-informuvannam-i-sensacieu-ta-empatiu-bez-travmatizacii/

[33] *Бриж Є.* Як етично інформувати про смерті й поранення. П'ять порад. *Детектор медіа*. 2024. 18 березня. URL: https://detector.media/production/article/224300/2024-03-18-yak-etychno-informuvaty-pro-smerti-y-poranennya-pyat-porad/

[34] *Котубей-Геруцька О.* Пам'ять і чутливість у медіа...

CC BY 4.0

гучної скорботи заради власного заспокоєння, слід передусім думати про те, чи не завдають наші дії додаткових страждань потерпілим родинам[35]. Тобто, йдеться про симулякри пам'яті, короткочасний пік емпатії, який швидко вигорає і перетворюється на забуття.

Це вказує на кризу поверхневих форм репрезентації горя, де кількість поширень підміняє реальну культурну практику пам'ятання. На нашу думку, трансформація сучасних культурних практик пам'яті має відбуватися у переході від ефемерних цифрових ритуалів скорботи до інституціоналізованих і стабільних форм меморіалізації, орієнтованих на системний супровід та підтримку родин загиблих. При цьому етичним зрушенням у медійному дискурсі та практиках громадської пам'яті стає переорієнтація фокуса з індивідуального права суспільства на емоційне самовираження на безумовний захист приватності та гідності тих, хто пережив втрату.

Висновки. У межах дослідження проаналізовано трансформацію культурних практик пам'яті в українському медіапросторі в умовах повномасштабної війни. Доведено, що сучасні медіа виконують роль активного суб'єкта конструювання колективної реальності, переходячи від пасивної ретрансляції подій до аналітичного рефлексування та формування нових національних наративів. Визначено, що цифровізація та поява нових технологій докорінно змінюють архітектуру пам'яті. Вона перетворюється з наративної моделі на динамічні бази даних і платформи мікропам'яті.

Наразі маємо назрілу необхідність переходу від емоційних та симулякрових цифрових ритуалів та сенсаційного висвітлення горя до інституціоналізованих і стабільних форм меморіалізації, спрямовані на емпатійність та консолідуючу суспільну функцію.

Також варто виокремити нові етичні стандарти медійної репрезентації трагедій, які передбачають відмову від шок-контенту, захист приватності та гідності родин загиблих. Пріоритетом сучасної екологічної меморільної культури є рефлексивна емпатія та системна підтримка потерпілих замість експлуатації чужого болю заради публічних охоплень, лайків та хайпу.

Подальші розвідки можуть бути спрямовані на вивчення довготривалих ефектів алгоритмізації та ШІ на процеси меморіалізації в цифрових архівах. Окремої уваги потребує емпіричний аналіз ефективності нових інституційних практик увічнення пам'яті на локальному та державному рівнях.

Внесок у співавторство. *Александрова М.*: розробка концепції дослідження, аналіз даних, написання оригінального тексту; *Семененко А.*: збір даних, аналіз даних, написання оригінального тексту, редагування тексту, переклад.

Заява про відсутність конфлікту інтересів. Автори заявляють, що не мають жодного реального чи потенційного конфлікту інтересів (фінансового, професійного, особистого або інституційного), який міг би вплинути на результати дослідження, їх інтерпретацію або подання матеріалу в цій публікації.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

Джерела

Бриж Є. Як етично інформувати про смерті й поранення. П'ять порад. *Детектор медіа.* 2024. 18 березня. URL: https://detector.media/production/article/224300/2024-03-18-yak-etychno-informuvaty-pro-

[35] Ibidem.

CC BY 4.0

smerti-y-poranennya-pyat-porad/

Для лінійних аудіовізуальних медіа набули чинності оновлені Правила мовлення у дні пам'яті. *Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.* 2026. 20 липня. URL: https://webportal.nrada.gov.ua/dlya-linijnyh-audiovizualnyh-media-nabuly-chynnosti-onovleni-pravyla-movlennya-u-dni-pam-yati/

Закон України «Про засади державної політики національної пам'яті Українського народу». Документ 4579-IX. Редакція від 08.03.2026. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4579-20#Text

Котубей-Геруцька О. Пам'ять і чутливість у медіа: медійники про межу між інформуванням і сенсацією та емпатію без травматизації. *Суспільне Культура.* 2024. 9 грудня. URL: https://suspilne.media/culture/887531-pamat-i-cutlivist-u-media-medijniki-pro-mezu-miz-informuvannam-i-sensacieu-ta-empatiu-bez-travmatizacii/

Наумова О. Мирослава Барчук: Велика війна змушує переосмислювати національну пам'ять, народжує нові наративи й новий канон героїв. *ДМ Суспільного.* 2025. 4 вересня. URL: https://stv.detector.media/spilnota/read/9023/2025-09-04-myroslava-barchuk-velyka-viyna-zmushuie-pereosmyslyuvaty-natsionalnu-pamyat-narodzhuie-novi-naratyvy-y-novyy-kanon-geroiv/

Правила мовлення в дні пам'яті для лінійних аудіовізуальних медіа. Затверджено рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. 21.08.2025, № 1692 (у редакції рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. 25.06.2026, № 1665). *Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.* 2026. 20 липня. URL: https://webportal.nrada.gov.ua/wp-content/uploads/2026/06/R-2026-01665-D.pdf

Проєкт церемоніалу хвилини мовчання. *Український інститут національної пам'яті.* 2025. 11 лютого. URL: https://uinp.gov.ua/memorializaciya/proyekt-ceremonialu-hvylyny-movchannya

23 червня – вебінар «Говоримо про пам'ять відповідально: як медіа висвітлювати меморіальні практики». *Детектор медіа.* 2026. 9 червня. URL: https://detector.media/infospace/article/250370/2026-06-09-23-chervnya-vebinar-govorymo-pro-pamyat-vidpovidalno-yak-media-vysvitlyuvaty-memorialni-praktyky/

Memory of the World. *UNESCO.* URL: https://www.unesco.org/en/memory-world?hub=80162

Література

Боднар Г. Від «колективної пам'яті» до «пам'яті груп» та постпам'яті: до питання розвитку і сучасних викликів у студіях пам'яті. *Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість*. 2020. № 13. С. 257-288. DOI: https://10.33402/up.2020-13-257-288

Борук В. Візуалізація колективної пам'яті в сучасному українському мистецтві. *Культурно-цивілізаційна проблематика у дослідженнях молодих науковців.* Збірка наукових статей та тез наукових повідомлень за матеріалами наукового круглого столу Інституту культурології НАМ України та кафедри культурології НаУКМА (Київ, 17 квітня 2025 р.). Київ: ІК НАМ України, 2025. С. 7-11.

Голик Н. Пам'ять культури на роздоріжжях науки: проблеми теорії. *Україна модерна. Міжнародний інтелектуальний часопис*. 2017. 14 серпня. URL: https://uamoderna.com/demontazh-pamyati/holyk-collective-memory/

Головач Н. Штучний інтелект і цифрові технології в збереженні культурної спадщини: можливості та ризики. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2026. № 1. С. 83-89. DOI: https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2026.356339

Гриценко О. Вступ: теоретичні засади дослідження і концептуальна модель культури пам'яті. *Культура пам'яті сучасного українського суспільства: трансформація, декомунізація, європеїзація* / **Гриценко О., Гончаренко Н., Кузнєцова І.** та ін. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2020. С. 11-26.

Гудзенко О., Кімлик Р. Онлайн-активізм у процесах самоорганізації українців в умовах воєнного стану. *Габітус*. 2025. Вип. 78, Т. 2. С. 9-14. DOI: https://doi.org/10.32782/hbts.78.2.1

Довганик О. Специфіка розуміння політики пам'яті крізь призму культурних кодів у промовах В. Зеленського в 2022-2023 роках. *Культура пам'яті. Гендерні рецепції. Локальні історії.* Збірник наукових статей та тез наукових повідомлень за матеріалами наукових круглих столів: «Жінка в українській народній культурі: від Богині в трипільських орнаментах до образів жінки-захисниці Батьківщини», 30.11.2023; «Трансформація культури пам'яті за кризових умов та практики її збереження», 01.12.2023

CC BY 4.0

(співорганізатор – кафедра культурології НаУКМА). Київ: ІК НАМ України, 2023. С. 87–91.

Ємченко Н. Антон Дробович: «Пам'ять – це поле для справедливості». Публічне інтерв'ю з головою Інституту національної пам'яті Антоном Дробовичем у рамках виставки ГОЛОСИ Музею «Голоси Мирних» Фонду Ріната Ахметова. *Історична правда.* 2024. 26 вересня. URL: https://www.istpravda.com.ua/articles/2024/09/26/164330/

Киридон А. Політика пам'яті в Україні (1991–2015 рр.). *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини.* 2015. Вип. 15. С. 244–250.

Ковальська-Павелко І. Історична і соціальна пам'ять: спільне та особливе. *Проблеми політичної історії України*, 2018. № 13. С. 280–289.

Коник А. «Історична пам'ять» та «політика пам'яті» в епоху медіакультури. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика.* 2009. Вип. 32. С. 153–163.

Кривда Н., Сторожук С. Вплив медіа на колективну пам'ять. *Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія*. 2020. Вип. 8 (1). С. 90–99. DOI: https://doi.org/10.31548/hspedagog2020.01.090

Культура пам'яті сучасного українського суспільства: трансформація, декомунізація, європеїзація / **Гриценко О., Гончаренко Н., Кузнєцова І.** та ін. Київ: Інститут культурології НАМ України, 2020. 352 с.

Нагорна Л. Історична культура: концепт, інформаційний ресурс, рефлексивний потенціал. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2014. 382 с.

Нагорна Л. Культура історичної пам'яті. Культура історичної пам'яті : європейський та український досвід / за заг. ред. **Ю. Шаповала**. Київ: ІПІЕНД, 2013. С. 9–34.

Прохватілова О. «Глобальне село 2.0»: соціальна пам'ять в епоху штучного інтелекту. *Габітус.* 2025. Вип. 79, Т. 1. С. 32–37. DOI: https://doi.org/10.32782/hbts.79.1.5

Сарапій М. Масова культура як фактор формування колективної історичної пам'яті. *Наукові записки інституту журналістики*. 2026. Т. 88, № 1. С. 208–219. DOI: https://doi.org/10.17721/2522-1272.2026.88.17

Сарапій М. Медіатизація історичної пам'яті в цифрову епоху. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2026. Т. 37 (76), № 2. Ч. 2. С. 223–228. DOI: https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.2.2/33

Яблонський Я. Місця пам'яті як аналітична категорія соціології простору: застосування в українському контексті. *Габітус*. 2025. Вип. 76. С. 69–79. DOI: https://doi.org/10.32782/hbts.76.10

Яненко Я. Комеморативні практики в дискурсі журналістикознавства. *Образ.* 2025. № 2 (48). С. 21–29. DOI: https://doi.org/10.21272/Obraz.2025.2(48)-21-29

Перше надходження – 22.09.2026
Прийнято до друку – 29.10.2026
Оприлюднено на сайті – 07.11.2026

CC BY 4.0